

Országos Nulla Hulladék Találkozó

Beszámoló

Velence

2013. február 28. – 2013. március 1.

Humusz Szövetség

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

NEA

Nemzeti Együttműködési Alap

Tartalomjegyzék:

Bevezető:	3
Beszámoló a helyi nulla hulladékos akcióról	3
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület: Iskolai Program Ibrányban	4
Kerekdomb Környezetvédelmi Egyesület: Komposztláda-bontás	7
Nimfea Természetvédelmi Egyesület: „A Nulla Hulladék Hét aktivitás és Nulla Hulladék Országos Találkozó” című pályázat helyi szintű hulladékcsökkentési akció.....	9
Okányi Településszépítők Egyesülete: Az okányi Teleház egyesületi termében megrendezett kiállítás (Cserebere börze)	12
Tevékeny Ifjak a Természet Oltalmáért és a Közösségért (TITOK Klub) SZTE: Nulla Hulladék Börze helyi szintű hulladékcsökkentési akció.....	14
Zöld Ernyő – kecskemétiiek az élhetőbb környezetért: Nulla Hulladék foglalkozások az újrahasznosítás jegyében.....	17
Szakmai előadások:	20
Ilyés Tímea: Nyíregyházi hulladék-kommandó	20
dr. Kalas György: Civil szervezetek jogi eszközei, lehetőségei a környezet védelmében	25
dr. Szilágyi Szilvia: Helyi közösségek bekapcsolódása a területi és helyi hulladékgazdálkodási tervezésbe	29
Mellékletek:	35
I. Területfejlesztés, területrendezés (1996. évi XXI. törvény)	35
II. Részvételi lehetőség az egyes településrendezési eszközök készítésének (módosításának) eljárásában. 314/2012(XI.8.) Kormányrendelet VI. fejezet	36
III. 2/2005.(I.11.) Korm.rendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról	38

Bevezető:

A kétnapos konferencia fő célja a Humusz Szövetség hálózatához tartozó civil szervezetek találkozója, véleménycseréje és szakmai kommunikációja volt. A szakmai kommunikáció elsősorban előadásokból és hozzá tartozó fórumbeszélgetésekből állt, amiket informális megbeszélések követtek. Az előadások témája minden esetben a hulladékkezelés – és azon belül is kiemelten a hulladékmegelőzés – valamint a társadalmi szervezetek lehetőségei voltak ebben a témában.

Az első nap a civil szervezetek helyi programjairól szóló beszámolókat lehetett meghallgatni. A szakmai előadások mindkét nap zajlottak: ezek egy-egy általánosan fontos témát jártak körbe.

Az előadásokból jelentős információhoz juthattak a megjelent szervezetek: tanulhattak egymás példáiból, esetleges hibáiból, olyan ismereteket kaptak, amikhez nem lehet mindig egyszerűen hozzájutni és amelyek segíthetik a mindennapi munkájukat – és természetesen mindezt felfűzve a nulla hulladék koncepcióra.

Az alábbiakban az elhangzott előadások beszámolóit találhatók.

A programok megvalósítását, valamint a konferencia megtartását a Nemzeti Együttműködési Alap forrása biztosította.

Beszámoló a helyi nulla hulladék akciókról

A Nulla Hulladék hálózathoz tartozó civil szervezetek számára lehetőség nyílt arra, hogy különböző szemléletformáló – nulla hulladékos – programot valósítsanak meg helyi szinten. Ezen programok megvalósításáról az alábbi beszámolókból olvashatunk. A példák között megtalálhatóak a környezeti nevelést az oktatási intézményekben megvalósító program mellett a civil összefogás fontosságát hangsúlyozó szemléletformáló kiállítások, előadások is, az ország különböző pontjairól.

Ezek a programok ötletet adhatnak más szervezetek számára is, hogy a nulla hulladék szemléletet erősítsék saját lakóhelyükön.

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület: Iskolai Program Ibrányban

Az egyesület évek óta foglalkozik az iskoláskorú gyerekek környezettudatos szemléletének formálásával. Az elmúlt években számtalan alkalommal tartottak iskolai előadásokat, vetélkedőket, témnapokat az Észak-alföldi régió iskoláiban. Az iskolai foglalkozások témái a hulladékproblémák, a környezetvédelmi problémák, a fenntarthatóság, valamint hazánk állat- és növényvilágának megismerésére irányulnak.

A program kezdetén több szempontot figyelembe véve választották ki azt az iskolát, amely helyet adott a foglalkozásnak. Választásuk a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Ibrány község általános iskolájára esett, melyet többek között az is indokolt, hogy az iskola tanulói ritkán részesülnek hasonló programokban. Az egyesület részéről öten vettek részt a programon, melyet közösen szerveztek, koordináltak és valósítottak meg.

A témnapot úgy állították össze, hogy a diákok minél szélesebb körben ismerkedjenek meg a mindenkit érintő hulladékproblémákkal, valamint a megelőzés lehetőségével. Igyekeztek változatos, színes programot összeállítani, mely kicsiknek és nagyoknak egyaránt érthető és érdekes. A program három fő vonalát, egy előadás, egy kilenc pontból álló vetélkedő és a tavalyi években használt Nulla Hulladékos kiállítási anyag adta.

Az előadással egybekötött vetítés során a gyerekeket bevonva ismerkedtek meg a hulladékproblémákkal és azok megoldási lehetőségeivel. A gyerekek figyelmét felhívták a megelőzésre, komposztálásra, az újrahasználat és az újrahasznosítás különbségére, valamint ezek prioritására.

A napot vetélkedővel zárták, amely során a gyerekeknek kilenc állomáspontra kellett feladatokat megoldani. Az előre meghirdetett vetélkedőre a felső tagozatos diákok 5-6 fős csapatokkal nevezhettek.

1. kép: Előadás a hulladékproblémákról és megoldási lehetőségekről

Összesen 13 csapat 68 tanulója vett részt a versenyen, amely során az iskola öt tanára is segítségükre volt. A vetélkedő nagyjából két órát ölelt fel, mely során a diákoknak hulladékos TOTÓ-t, keresztrejtvényt kellett megoldaniuk, de volt, ahol anagrammákat, vagy a hulladékokhoz kapcsolódó versikéket kellett megfejteniük. A legsikeresebbek az interaktív játékok voltak, mint a Kompomata, illetve a szelektív hulladékgyűjtős játék. Természetesen a vetélkedő végeztével a jutalmazás sem maradt el. A résztvevők kerékpáros felszereléseket, társasjátékot, matricákat és kiadványokat kaptak.

A kilenc feladatról egy kicsit bővebben:

1. Mit látsz a képen?

Fotókon különféle komposztálható anyagokat és csomagolástípusokat mutattak a gyerekeknek. Mindegyikről 3-3 kép készült: közeli, távolabbi, távoli nézetből. Először mindig a legközelebbi nézet fotója alapján kellett kitalálniuk, milyen növényről, anyagról van szó. Ha a legkisebb részletet bemutató kép alapján nem sikerült megtalálni a helyes megoldást, megmutattuk a következő képet, amin több részlet volt látható. Természetesen, aki a legkisebb részletéből kitalálta mi látható a képen, több pontot kapott.

2. Hulladékos TOTÓ

A feladatsor 11 kérdésére kellett válaszolniuk, melyben szó esett többek között szelektív gyűjtésről, újrahasznosításról és -használatról, veszélyes hulladékokról, csomagolásokról. A helyes megfejtő a kérdések során bejelölt helyes válaszok kezdőbetűiből egy hulladékgazdálkodással kapcsolatos szót kaptak. Így azt saját maguk ellenőrizhették, javíthatták ki.

3. Ökologók

Különböző a hétköznapiakból jól ismert, csomagoláson is fellelhető környezetvédelmi logókat és címkéket (pl.: Eu-s virág, Magyar Cédrus, Kék Angyal, Zöld Pont - Der Grüne Punkt, Állatokon nem tesztelt termék stb.) helyeztek ki egy A/3-as plakáton, melyeket párosítani kellett a hozzájuk tartozó megfelelő leírással, jelentéssel.

4. Szelektív gyűjtés

A diákok feladata az volt, hogy a képen látottak (pl.: étolaj, tojáshéj, papírsebkendő, kávézacc, teafilter, PET-palack stb.) közül kiválasszák, mi melyik szelektív gyűjtőbe kerül, majd magyarázzák meg választásukat.

5. Keresztrejtvény

Egy klasszikus sorkeresztrejtvény egy oszlopában, hulladékmegelőzéssel kapcsolatos kulcsszó jött ki helyes megoldásként. A megfejtendő sorok egy-egy mondat hiányzó szavát rejtették, mint pl.:

- ❖ *A dobozt, mely valójában egy újrahasznosításra nem kerülő hulladék, 3 féle anyagból (fém, műanyag, papír) állítják elő.*
- ❖ *Az asztalos munka során keletkező, jól hasznosítható a kerti komposztálóban.*
- ❖ *A jól kimosott, fertőtlenített üvegcsomagolás ismét*

6. Kompomata

Egy stilizált, kartonból készült színes „játék-gép” belsejében egy ember ül, aki a KOMPOMATA ablakán át kérdéseket tesz fel a gyerekeknek, melyekre A, B, C lehetőségek közül kell választ adniuk. A játékos - attól függően, hogy melyiket tartja helyesnek - A, B vagy C jelzésű ablakon bedugja a kezét a „gépbe”.

Ha rossz a válasz, a KOMPOMATA gyengéden a kezére üt; jó válasz esetén viszont egy gesztenyét ad át. A csapatoknak összesen 5 kérdésre kellett választ adniuk, gesztenyénként pedig 2-2 pontot kaptak.

2. kép: Csoportos vetélkedő

7. Anagramma

Az anagramma a szójátékok egyik fajtája, melyben értelmes szavak, vagy mondatok betűinek sorrendjét úgy változtatjuk meg, hogy az eredmény szintén értelmes szó, vagy mondat legyen. Segítségül egy példa: áhít aszúr sajnos = újrahasznosítás

8. Hull a strófa

8 kis költemény egy-egy hulladékkal kapcsolatos fogalmat rejtett. Mint pl.:

Drága, drága csomagolás,
Megkreálni nagy pazarlás.
Bauxit és vörös iszap,
Talajszenny, mit a Föld tőlem kap.

.....
Megfejtés: Alumínium doboz

9. Hulladékcsökkentés a mindennapokban

A szervezők arra kérték a csapatokat, hogy írjanak össze minél több ötletet arra vonatkozóan, hogy hogyan tudnák az iskolában és otthon csökkenteni a hulladék mennyiségét. Minden jó ötlet 1 pontot ért.

Az ötletekből a legjobbkat kiválogatták és plakátot készítettek belőlük, melyet több példányban, A/2-es méretben kinyomtatva helyeztek ki az iskolában.

A Nulla Hulladék program során mindamellett, hogy a gyerekek és pedagógusaik jól érezték magukat, számos új információhoz jutottak, melyek jól alkalmazhatóak a mindennapok során.

A feladatok kiértékelése során a leginkább szembetűnő az volt – azon túl, hogy nagyon tájékozottak voltak a gyerekek -, hogy az újrahasznosítást és az újrahasználatot, vagy nagyon keverik, vagy ugyanazt értik alatta. Feltűnt, hogy a szelektív gyűjtést teljesen normális hulladékmegelőzési lehetőségnek vélték. A kiállítás sokat segített a 9. feladat megoldásában, többen használták fel a kiállítás adta ötleteket. Még ha sokszor szó szerint is írták le azt, amit olvastak, úgy gondoljuk, hogy leírva, a kiértékelők által a bizonytalan pontokra rá-rá kérdezve, ismételve, többet tanulhattak így összekapcsolva egy feladattal a kiállításból, mintha a rendezvénynek csak egy eleme lett volna.

Kerekdomb Környezetvédelmi Egyesület: Komposztláda-bontás

A pályázat első lépéseként azt kellett eldönteni, hogy a helyi viszonyok ismeretében milyen programmal lehetne leginkább hasznos információkat adni a hulladékcsökkentés témájában. Mivel az egyesület Törökbálinton működik, így a legkézenfekvőbbnek egy a kertés családi házak lehetőségeit kihasználó megoldás bizonyult. Végül úgy döntött az egyesület, hogy a komposztálásra hívjuk fel a figyelmet, ami ugyan tökéletesen alkalmazkodik a helyi adottságokhoz, mégsem kellőképpen elterjedt hulladékhasznosítási forma. Az előnyeit egy ilyen családi házas övezetben több szempontból is jól ki lehet aknázni. A településen nem csak a háztartási maradékok kerülhetnek komposztálásra, de a kert is sokféle komposztálható dolgot termel. Elég csak az egész nyáron gondosan nyírt fűre gondolni, vagy a kert fáinak, bokrainak tömördek levelére, és akkor még nem ejtettünk szót a kiskertben termelt zöldségek, gyümölcsök komposztba való részeiről.

A döntést követően az egyesület egyik tagja, Fernengel András felajánlotta, hogy az érdeklődőknek szívesen tartana előadást arról, miért is fontos a komposztálás. Ezt egy átlagos előadásánál annyiban szánták tartalmasabbnak, hogy az egész folyamat interaktívra kívánták tenni. Így a hasznos információk mellett egy működő komposztládát is megtekinthettek az érdeklődők. Az említett komposztláda évek óta használatban van, így tulajdonosa első kézből származó információkat tudott nyújtani a gyakorlati alkalmazásról, amit - kémia-biológia szakos tanár lévén - megfelelő elméleti háttérrel is ki tudott egészíteni.

A rendezvényt január folyamán számos helyi médiában meghirdettük és természetesen felkerült az egyesület honlapjára, illetve facebook-os felületére is. Az eseményre 2013. február 2-án, szombaton került sor. Az összegyűlték először egy kérdőívet töltöttek ki, melyet az esemény házigazdája, alapos kutatómunka után, hetekkel korábban készített el. A 14 kérdés részletesen körüljárta a témát, és megpróbálta annak minden lehetséges aspektusát felölelni. Természetesen nem tudományos alaposággal, hanem közérthetően, egy kis humorral fűszerezve. A kérdőívben szerepeltek általános információk: pl. a komposztládában uralkodó hőmérséklet; kezelési információk: pl. kell-e nyáron öntözni a komposztot; illetve a hulladékok elhelyezésére vonatkozó kérdések is: pl. kerülhet-e a házikomposztba diólevél.

A kérdőív célja az volt, hogy elindítson egy beszélgetést a témáról. A megoldások közös elemzése során a résztvevők rengeteg kérdést tettek fel. Ezek nem annyira a dolog tudományos háttérére, mint inkább a praktikumra irányultak. Látszott, hogy többeket megérintett a téma, és olyan konkrét dolgokra voltak kíváncsiak, amelyek az otthoni megvalósítást segítik majd. Pl. „lehet-e ételmaradékot tenni a komposztba”, „a szomszédtól hallotta, hogy bűdös a komposztja, mi lehet a baj vele”, „a komposztban megjelenő lárvákat kell-e irtani vagy ártalmatlanok”, vagy „mennyi idő a kész komposzt megszületése és pontosan mire használható” stb.

A megbeszélést és egy kis süteményezést követően kezdődött meg a több éve használatban lévő komposztláda kibontása. Ennek során jónéhány felmerülő kérdés is tisztázódott, méghozzá a konkrét bizonyítékok fényében. A megjelenő lárvákról kiderült, hogy jóindulatú rózsabogár-lárvák, amik eleségül szolgálhatnak a madaraknak, így nem kell őket bántani. Ők a komposztképződés természetes „melléktermékei”. Az is kiderült, hogy a komposzt alapvetően szagtalan.

A láda kibontását követően jól lehetett látni az egyes rétegeket és legalul a már érett komposztot. Mindenkinek lehetősége volt a kész anyagot megnézni, megszagolni, megfogni, morzsolgatni. A résztvevők mindegyike egyetértett abban, hogy ez az anyag valóban a szintizta természet, jól hasznosítható a kertben vagy akár a szobanövények földjében is. A résztvevő gyerekek megismerkedhettek a rózsabogár lárváival és megtanulták, hogy nem kell tőlük tartani, vagy undorodni. Bátran kezükbe is vették őket és a komposztláda bontásánál is segédkeztek.

3. kép: Rétegelt komposzt: alul a már kész humusz, felül a szerves hulladék.

A már felhasználható komposzt nyerése után a még nem komposztálódott rétegek vasvillával való összeforgatás után visszakerültek az újra felállított ládába.

Az esemény zárásaként a résztvevők között kisorsolták a két nagyméretű komposztládát és megköszönték a rossz idő ellenére is igen aktív részvételt. Mindkét nyertes család nagyon örült az ajándéknak és a lehetőségnek, hiszen a tartalmas és látványos előadást követően már önállóan is bátran vágnak neki a komposztálásnak. Az egyesületre pedig továbbra is számíthatnak, hiszen a komposztálással kapcsolatban felmerülő kérdéseikre az egyesület elérhetőségein keresztül bármikor választ kapnak.

Összességében elmondható, hogy tartalmas és hasznos program volt, ami egy, a helyi igényeket és lehetőségeket is figyelembe vevő hulladék- újrahasznosítási módszerre hívta fel a figyelmet.

Nimfea Természetvédelmi Egyesület: „A Nulla Hulladék Hét aktivitás és Nulla Hulladék Országos Találkozó” című pályázat helyi szintű hulladékcsökkentési akciója

A HUMUSZ Szövetség és a Nemzeti Együttműködési Alap jóvoltából megvalósuló programban azt a kötelezettséget vállalta magára az egyesület, hogy a nulla hulladék jegyében felvilágosító előadásokat tartanak a környező településeken lévő iskolásoknak és felnőtteknek.

Szűk egy hónap alatt sikerült elkészíteni a felvilágosításhoz szükséges eszközöket, majd ezek után megtartották az előadásokat Tiszapüspöki, Törökszentmiklós és Túrkeve településeken. Igaz, az eredeti tervben még ez utóbbi helyett Kőtelek szerepelt, de sajnos a nagy esőzések miatt ezt a tervet az időjárás megakadályozta, ezért Túrkeve mellett döntöttek.

Tiszapüspöki, Tiszapüspöki Általános Iskola

Az első előadást Tiszapüspöki községben tartották, a Tiszapüspöki Általános Iskolában (Tiszapüspöki, Fő út 85.) és mint kiderült az ilyen jellegű felvilágosításokra nagy szükség is van erre felé. Az órát a 3.-os osztálynak tartották, 17 tanuló részvételével. A közösen töltött 45 percet próbálták – az iskolai órától eltérően – kötetlenebbé tenni, így a tanulóknak is volt lehetőségük kérdezni. Hagyták, hogy valójában – a megadott keretek között – a gyerekek irányíthassák a beszélgetést. Ennek meg is lett az eredménye, mert sok-sok kérdéssel és válasszal tarkított, jó hangulatú, eredményes órát tudhattak maguk mögött a szervezők.

A településre jellemző, hogy az ott lakók jelentős része a kisebbséghez tartozik, az előadás közben több gyermek jelentkezett, és elmondta, hogy ők hogy is csinálják otthon, mit is kezdenek a felhalmozott hulladékokkal. Szerencsére többen használnak már szelektív hulladékgyűjtő edényeket, de sajnos sokan (elsősorban a szegényebb rétegekből származóak) azt mondták, hogy egyszerűen elégetik. A műanyag flakontól kezdve gyakorlatilag mindent, ami termelődik (talán ez alól csak a szerves hulladékok voltak kivételek, mivel a legtöbb helyen néhány háziállat azért megmaradt, így a maradékot azok eszik meg). Olyan információt is kaptak a szervezők, hogy vannak olyanok a településen, akik a telet gumiabroncsok égetésével vészelik át.

4. kép: Lelkes érdeklődők a tiszapüspöki általános iskolában

Törökszentmiklós, Kölcsey Ferenc Általános Iskola

A következő színhely Törökszentmiklós volt. Itt a Kölcsey Ferenc Általános Iskola 5. osztályos tanulóinak tartottak felvilágosító előadást. A diákok létszáma 26 fő volt, valamint a Törökszentmiklói Önkormányzattól a környezetvédelmi előadó – Csatári Tünde – is képviseltette magát. Ezen a helyszínen is egy osztályt választottak ki, mivel az előzetes tapasztalatok alapján egy kisebb közösségnek hasznosabb ismeretterjesztést tartani, mint a nagyobb létszámú résztvevőknek. Az előadás anyagában itt már sokkal kevesebb volt az osztály számára ismeretlen információ. Ez többek között annak tudható be, hogy mind az önkormányzat, mind pedig az iskola nagy hangsúlyt fektet a hulladékokkal kapcsolatos problémára. Rendszeresen viszik a tanulókat szemétszedésre (míg a kistelepülések iskolái erre a kérdésre azt a választ adják, hogy a szülők felháborodnak az ilyen kezdeményezéseken). Osztályfőnöki óra keretében folyamatos felvilágosítást tartanak a diákoknak a hulladékokról, de azért sikerült egy kicsit más oldalról is megvilágítanunk a problémát, ami nagy érdeklődést keltett a diákok körében.

5. kép: Diákok a törökszentmiklói általános iskolában

Túrkeve, Fekete István Oktatóközpont

A harmadik választott színhely Túrkeve lett, mert az eredeti tervekben szereplő Kőtelek községbe a nagy esőzések miatt nem lehetett eljutni. Mivel a Nimfea Természetvédelmi Egyesület székhelye Túrkevéen van, ezért döntött úgy az egyesület, hogy az előadásokat a Fekete István Oktatóközpontban tartják meg. Úgy alakult a helyzet, hogy nem egy, hanem két előadást is sikerült megszervezni. Igaz, mindkét programra majdnem ugyanazok a vendégek érkeztek, de ennek megvolt az az előnye, hogy a jelenlévőket érdeklő részletekben jobban el lehetett mélyedni. Külön érdemes megemlíteni, hogy ezeken az előadásokon nemcsak gyerekek, hanem érdeklődő felnőttek is megjelentek. A rendezvényen résztvevők létszáma 20-25 érdeklődő volt, bár olyanok is akadtak, akik neve nem szerepelt a jelenléti íven.

Ezek az előadások nem kellett az iskolai órák szabta korlátokhoz ragaszkodni, így mindkét időpontban (2013. január 23. és 2013. február 15.) délután 15:30-tól 17:00 óráig tartották a felvilágosító ismeretterjesztést. Ennek egy részét az elkészített PowerPoint

előadás képezte, ugyanakkor lehetőség nyílt a központban található eszközök megtekintésére is (kit melyik lehetőség érdekelt jobban). Többen érdeklődtek a komposztálás lehetőségeiről, de voltak olyan vendégek is, akik az előadás hatására eldöntötték, hogy vesznek maguknak pár háziállatot (tyúkot, nyulat), hogy a keletkezett szerves hulladékot hasznosabban dolgozzák fel, az ne a szemétkerülőbe kerüljön.

Összességében úgy tűnik, hogy az elnyert támogatást sikerült hatékonyan felhasználni, és mivel ezekkel a csoportokkal a jövőben is többször kerülhet kapcsolatba az egyesület, lehetőség nyílik majd arra is, hogy megfigyeljék, történt-e hosszú távon változás a hulladékkezelésükkel, vásárlási szokásaikkal és újrahasználati/újrahasznosítási szokásaikkal kapcsolatban.

Okányi Településszépítők Egyesülete: Az okányi Teleház egyesületi termében megrendezett kiállítás (Cserebere börze)

Az Okányi Településszépítők Egyesülete Békés megyében, 2000. óta a környezetvédelem, településszépítés területén végez civil tevékenységet. Tagjainak száma 30 fő.

2010-ben nyilatkozott a tagszervezet arról, hogy csatlakozni kíván a HUMUSZ Nulla Hulladék Hálózatához. 2011-ben vett részt először a Hálózat országos programjában, amikor a községben környezetkímélő tisztítószeres kerültek megismertetésre, értékesítésre valamint még sor került háziszappan-készítő tanfolyam megtartására is.

Nagy örömet okozott az a lehetőség, hogy 2012-ben is jelentkezhetek a Hálózat tagszervezetei a HUMUSZ szakmai programjának megvalósításához helyi nulla hulladék-akciós rendezvényeikkel, amit a NEA-UN-12-SZ-0754 azonosítószámú pályázat tett lehetővé.

Az egyesület tagjai között sajnos több a munkanélküli fiatal, akik ugyan rendelkeznek szakmai tudással, de környezetükben nem találnak munkát.

A két asztalos, és egy kárpitós végzettségű fiatal kreativitását ismerve kerülhetett sor az újrahasznosítható hulladékokból készített, Új értékek című kiállítás bemutatására.

A havonta megjelenő Okány újságban hívták meg az érdeklődőket lehetőséget adva számukra a feleslegessé vált, csereberére szánt termékeik, eszközeik felsorakoztatására.

A kiállításon bemutatásra kerültek az egyesületi tagok által újrahasznosítható hulladékokból készített, a környezetükben biztonságosan használható lakásberendezési-, felszerelési tárgyak, életvitelükhöz szükséges használati eszközök, valamint gyermekjátékok.

A kiállítás 2013.02.15-én, pénteken, délelőtt 9 órakor került megnyitásra, ahol a megjelent érdeklődők meggyőződhetnek arról, hogy a hulladéknak vélt

papírból: fonott bútor (puff, asztal, tároló);

műanyag pántoló-szalagból: bevásárló-kosár, virágtartó, puff;

textilből: díszpárna, ágytakaró, bevásároló szatyor, kerékpárülésre párna, fonott lábtörlő, szőnyeg, játék-állatfigurák;

műbőrből: pénztárca, kerékpár ülészet, kis hátizsák, bevásárló szatyor;

fahulladékból: gyermekjátékok, polcok, tárolódobozok, asztali- és falilámpák, óra, szalvéta, gyertyatartó, különböző használati tárgyak készíthetők.

A kiállított eszközök anyaga, összetétele valamint elkészítésének időtartama is feltüntetésre került. A látogatók így megbizonyosodtak arról, hogy a felhasznált hulladékok és az összeállításnál használt anyagok környezetbarát, értékes termékek lehetnek.

6. kép: Hulladékból készített bútorok

A látottak alapján többen jelezték, hogy lenne még néhány fiatal a településen, akik szívesen megmutatnák az általuk készített értékeket, valamint - az ötleteket megismerve - többen próbálkozni fognak a hulladékok újrahasznosításával, valamint - a szükséges hulladékok gyűjtésével - hozzásegítik a készítőket újabb értékek létrehozásához.

A kiállítás látogatói találkozhattak a termékek készítőivel, információt kérhettek a tárgyak elkészítésének módjáról.

A kiállításon lehetőség nyílt arra is, hogy a helyiségben lévő hirdetőtablákön megtekinthető legyen minden olyan használaton kívül lévő, de még jó állapotban lévő tárgy, termék stb. neve, amit a tulajdonosa cserére kínál a kiállítás résztvevőinek, és az érdeklődőknek.

A kiállítás megtekintésére 2013. 02. 15-én és 16-án egész nap, 9-18 óra között volt lehetőség. A jelenléti ív alapján a látogatók száma 98 fő volt.

7. kép: Érdeklődők

A kiállításról a Falu TV nézői számára is készült felvétel, így a kábeltévén keresztül is megtekinthetővé vált az értékteremtő fiatalok hasznos és követhető tevékenysége.

A Teleház előterében elhelyezett hirdetőtablán továbbra is elhelyezhetők a cserére, kínált eszközök listája, biztosítva ezzel a még hasznosítható anyagok értékének megőrzését. Az egyesület az elkövetkező időben felvállalja az újrahasznosítható hulladékokból létrehozott értékteremtő kiállítások megrendezését, mivel a hulladék újrahasznosítása terén a régióban adott a lehetőségek kihasználása.

Tevékeny Ifjak a Természet Oltalmáért és a Közösségért (TITOK Klub) SZTE: Nulla Hulladék Börze helyi szintű hulladékcsökkentési akció

Az SZTE TITOK Klub (MOSTart) a Szegedi Tudományegyetemen működő öntevékeny Zöld Kör, valamint a MOSTart NKKE környezeti csoportjaként működik. A Zöld Kör 3 éve tevékenykedik többnyire az egyetemen, de vannak törekvéseik Szeged város eseményein is megjelenni, vagy olyan rendezvényt szervezni, ami a városi lakosságnak szól.

Az általuk szervezett Nulla Hulladék Börze, a Nulla Hulladék témakörben kifejezetten a lakosságnak szóló, megvalósítható program volt.

A hulladékcsökkentési akció szervezésénél az ötlet alapját a Humusz Szövetség által megalkotott Nulla Hulladékos elvek adták.

Ez gyakorlatilag felölelte a Hulladékcsökkentés 10 pontját, a „Ha tehetem zöld szervezetekhez, közösségekhez csatlakozom!” szemlélettel kiegészítve.

Egyrészt a Nulla Hulladék Börze témája és célja a hulladékmegelőzésre való figyelemfelhívás volt, ezáltal biztatva a hulladékcsökkentés elérése. A kiállító szervezetek és a látogatók a hulladékcsökkentési akció részeseiként olyan szervezeteket, mestereket, szakembereket invitáltak, akik a mindennapi tevékenységük során megvalósítják a hulladékcsökkentést. Ezzel pedig a lakosságot segítik a környezetbarát termékhez jutáshoz, illetve hozzájárulnak, hogy kevesebb kidobandó hulladék, vagy olyan anyag képződjön, amit nem lehet anyagában újrahasznosítani vagy újrahasználni.

Másrészt várták a jó minőségű környezetbarát, magyar terméket termelő, forgalmazó, gyártó, vagy értékesítő szervezeteket is. Az akció további hozadéka, hogy helyi magyar szervezeteket hoz előnyös helyzetbe, a helyi lakosságnak szól. Vidékiek esetén a Magyar Posta rövidíti le a távolságot.

A magyar és helyi termék, valamint a szolgáltatások promóciója valósul meg. Mindez pedig kiváló lehetőség mind a kiállítóknak, mind a lakosságnak, ugyanakkor a környezetvédelem részére is.

A kiállítók számára a szervezők különféle kedvezményeket nyújtottak, hogy megkönnyítsék a rendezvényhez való csatlakozást. Ingyen biztosítottak helyszínt, asztalt, széket, áramforrást. A médiában ingyen megjelenést a programajánlóban, beszámolókbán, plakátokon.

A leendő kiállítóktól azt kérték, hogy ha jelentkeznek a Nulla Börzére, akkor aktívan vegyenek részt a rendezvény hírének terjesztésében, hiszen ez önös érdekük is, hiszen maguknak kell gondoskodniuk a saját standjuk programjairól. Továbbá a helyszínre jutás és a felszerelés szállítása is az ő feladatuk. Mindemellett mindenkinek ügyelnie kellett a hulladékképződés megelőzése, vagy a szelektív hulladékgyűjtés megvalósulására.

A témához kapcsolódóan a hulladékcsökkentési akcióra kiállítóként a helyi környezetgazdálkodási közszolgáltatót, a környezetbarát helyi egészségmegőrző termékkészítőt, a szegedi Suska Kört, ismerős termelőket, cipészt, ruhajavítót, kerékpár-forgalmazót, építőt, kölcsönzőt, javítót, a szegedi egyetemi Zöld Kört, kosárfonót, gyékényfonót, környezetbarát táskaforgalmazót, repohár gyártót, valamint hulladékmentes vagy alternatív megoldásokkal foglalkozókat várták.

A rendezvény előkészítése során először a megfelelő helyszínt és időpontot egyeztették. Majd megindult a leendő kiállítók meghívása és a jelentkezés. Az akció reklámozása a kiállítók meghívásával indult, illetve a Facebook-on csoportokban, saját oldalainak jelentek meg, valamint eseményként is terjesztették a hírt, levelezőlistáik és ismerőseik felé e-mailban jutott el a rendezvény felhívása, szakmai blogra is felkerült egy cikk, valamint az

egyesület honlapján folyamatosan lehetett követni a rendezvény állását, illetve helyszíni plakát is készült minimális számban. A jelentkezés után összeállították a programot és helyszínrajzot készítettek a tér berendezésére. Még a szervezés elején megállapodtak a rendező helyszínnel az általuk biztosított eszközökről, az elektromos áram használatáról, és egyéb szabályokról. A humán erőforrást az egyetemi Zöld Kör tagjai és önkéntesei biztosították.

A Nulla Hulladék Börze végleges programjáról:

A TITOK Klub által szervezett hulladékcsökkentési akció során a látogatók megismerkedhettek a növekvő népszerűségű, házi készítésű, egészségőrző termékekkel, bemutatkozott a Helgária. Olyan kérdésekre kaphattak válaszokat, mint pl.: Milyen lenne, ha fürdőszobánkban és konyhánkban csak házi, egyszerű és környezetbarát készítmények lennének? Ha számomra is ennyire fontos lenne a vizeink, környezetünk megóvása; a saját és szeretteim egészségének megőrzése; ha nem a külföldi tőkésekhez jutna a bevételeim jó része, hanem mi magyarok, egymást támogatnánk?

A nemrég indult szegedi Suska Kör egyik képviselője segítségével csereberélni lehetett, támogatni a rászorulókat, illetve információkat szerezni a Suska mibenlétéről. Vendég volt Cserép Sándorné ruhajavító, aki hasznos tudnivalókkal látta el az érdeklődőket, elérhetőséget adott az érdeklődőknek.

A látogatók megismerkedhettek a nemezelés termékeivel és azzal, hogy itt nem keletkezik hulladék sem az anyagot, sem az időt illetően, hiszen a rendezvényen is készült új használati tárgy.

A kisgyermekes családok, és a női higiénia programelem keretében mind a nők, mind a gyermekekkel kapcsolatban mosható tisztasági betét vagy pelenka formájában hulladékmentes alternatív megoldásokat szemléltetett két többgyermekes anyuka. Több érdekes tárgyat is hoztak, amivel csökkenthető a hulladék mennyisége, ami ezen a környéken nem kis problémát jelent.

A szegedi egyetemi Zöld Kör, a Tevékeny Ifjak a Természet Oltalmáért és a Közösségért SZTE TITOK Klub (MOSTart), a NuHu Hálózat tagjai is programokkal készültek.

8. kép: A rendező szervezet standja a Nulla Hulladék Börzén

Lehetett szelektíven hulladékot válogatni, az erre kifejlesztett kicsi mobilválogató segítségével. Ingyenes környezetvédelmi tanácsadást vehettek igénybe az érdeklődők. Továbbá rendelkezésre álltak különböző tesztek, amelyekkel a látogatók ökológiai lábnyomszámítást végezhetnek; komposztotóval elsajátíthatták a komposztálás alapjait; a hulladék totóval pedig ezirányú hétköznapi ismereteiket ellenőrizhették. Az egyesület által kifejlesztett „Mennyire csökkented a hulladékod?” felmérést is bemutatták az érdeklődőknek. Mindezek mellett az újrahasznosítás, újrahasználat jegyében bevásárló-noteszt készíthettek méretre vágott, használt irodai papírból, illetve Tetra Pack pénztárcát is tejes és gyümölcsleves dobozokból. A kisebb gyerekek környezettudatos színezőt használtak. A tesztek kitöltéséért jó eredmény esetén ajándék járt, de az érdeklődők hulladékcsökkentéssel és környezetvédelemmel kapcsolatos ismertetőkből, kiadványokból is válogathattak.

Visszatekintve a rendezvény sikeresen megvalósult. A résztvevők számát tekintve családi volt a lékör, ami jelen esetben pozitívnak mondható. A megvalósítás során régebbi kapcsolatok újultak meg és új kapcsolatok születtek. A kezdeményezés eredményes volt, így a Nulla Hulladék Börze meghívást kapott a 2013. március 23-i szegedi Suska Piacra.

9. kép: Családias hangulat a rendezvényen

A rendezvényen lehetőség nyílt a szelektív hulladékgyűjtésre. Az eseményen minimális kommunális hulladék keletkezett, ami a környezetbe kerülve sem jelentett gondot, így a rendezvényünk valóban nulla hulladékosnak tekinthető.

Összességében elmondható, hogy a rendezvény gördülékenyen zajlott, a megelőző szervezés nehézségeivel össze sem hasonlíthatóan. Nagy örömet okozott a kiállító résztvevők megjelenése, és az a tény, hogy mindez pusztán bizalmi alapon működött.

Zöld Ernyő – kecskeméti az élhetőbb környezetért: Nulla Hulladék foglalkozások az újrahasznosítás jegyében

A „Nulla Hulladék Hét aktivitás és Nulla Hulladék Országos Találkozó” elnevezésű, a Nemzeti Együttműködési Alap által támogatott pályázat keretén belül megvalósuló helyi szintű hulladékcsökkentési akciót Kecskeméten, a Kecskeméti Ifjúsági Otthon Zöld Ernyő programja valósította meg.

A Zöld Ernyő – kecskeméti az élhetőbb környezetért projekt 2009. augusztusában indult, s munkáját azóta is folytatja.

A cél ugyanaz, mint az induláskor, hogy zöld információs ernyőt tartson a lakosság fölé, és a kecskeméti lakosság figyelmét felhívó, tájékoztató, cselekvésre ösztönző kampányt valósítson meg a fenntartható fejlődés, a környezettudatos magatartás érdekében.

Már 2008. óta működik együtt a Humusszal, azóta folyamatosan fejlesztik mind a felnőttek, mind a gyerekek számára tartott előadásokat, programokat. Ebben nagy hasznát veszik a - már a kezdetektől használt - mágneses játéktablóknak. Tehát egy programsorozat keretében, a Zöld Ernyő égisze alatt, három napon keresztül a környezettudatosságé és az arra való nevelésé volt a főszerep a Kecskeméti Ifjúsági Otthonban. Ez idő alatt 0-tól 100 éves korig minden korcsoport érdekes és értékes információkkal gazdagodhatott.

A foglalkozásra ellátogató óvodások betekintést nyerhettek a komposztálás – számukra még furcsa és újdonságokkal teli - világába. A kicsik foglalkozása során előkerült néhány faléc is, majd miután már minden kérdés tudták a választ, áthajózhattak a komposztálás vizeire is. Itt már több volt a bizonytalanság, de egy kis rávezetéssel helyére kerültek a komposzt lakói, a tojáshéj, a konyhai zöldség hulladék, és a fahamu is. Természetesen ehhez nagy segítségünkre volt a Zöld Ernyő színes komposztkerete is. Mivel egy teremben nem megvalósítható a komposztálás szerves anyagokkal való bemutatása, ezért ezeket előre nyomtatott, laminált, komposztálható és nem komposztálható anyagok fényképével helyettesítették.

De a gyerekek így is örültek, hogy a komposztálható anyag képét ők dobhatták bele a komposztkeretbe.

10. kép: Komposztálás tanteremben

Ezután újabb fényképek következtek, megnézték, hogy milyen állatok segítik a komposztálás folyamatát. (ugró villások, földigiliszta, különböző baktériumok, fonalgombák képei stb.) Természetesen megbeszélték azt is, hogy melyek azok az állatok, amik jobb, ha elkerülik a komposztunkat és ezért az embereknek mit kell tennünk.

A következő feladat a „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!” elmélet közelebbi megvizsgálása volt „óvodás nyelven”, ehhez nagy segítséget nyújtott a klímamentő tábla. Szóba került a szelektív hulladékgyűjtés, a megújuló energia, az egyéni felelősség kérdése is. A komposztkeretes játék segítségével megszerzett tudást - az információk rögzítésének nem is titkolt szándékával - újra előhívtuk a komposztáblás interaktív játéknál is. Így a gyerekek itt már magabiztosan, sok sikerélménnyel gazdagodva rakosgatták a kártyákat a megfelelő helyekre.

A „Hulladékból termék” fedőnevet viselő foglalkozással már az iskolás korosztályt célozták meg. A foglalkozás két, egymással összefüggő részből állt. Az első részben egy Power Point-os bemutató segítségével kalauzolták el a gyerekeket az újrahasznosítás világába. Felvezetésként – frontális munkaformában – felelevenítették a szelektív hulladékgyűjtéshez kapcsolódó legfontosabb fogalmakat, közösen derítettek fényt a „milyen színű kukába, milyen hulladék kerülhet” misztikumára is. Persze ez nem is volt akkora rejtély - lévén ökoiskolás csoportok voltak a vendégek – bár a helyi sajátosságok (lásd: Kecskeméten a konvenciótól kissé eltérő a kukák színezése és a behelyezhető hulladékok típusa is) egy kis gondozt okoztak. Sorra vették az egyes anyagfajtákat, először a papír újrafeldolgozásával ismerkedhettek meg részleteiben is csoportok. Persze nagy örömet okozott a felismerés: „Hiszen ilyen újrapapír füzetünk nekünk is van!”, amikor az újra feldolgozott papírtermékek közt megpillantották a Humuszos füzeteket is. A műanyag, az üveg, a fém feldolgozása és újrahasznosítása után következett a gumi.

A gumiból újrahasznosított termékek után elárulták a gyerekeknek, hogy most közösen fognak használt kerékpárbelső gumiból kitzűzőket készíteni. A gyerekek némi segítséggel megcsinálták a saját kitzűzőjüket. Nagyon nagy élmény volt számukra, a tanító nénivel együtt meglepődtek, hogy ebből az anyagfajtaból is mi mindent el lehet készíteni.

11 kép: Kitzűző kerékpárbelsőből

A Re-mix délutáni foglalkozásra már a családokat várták. Az érdeklődők választhattak, hogy textiltől gyártanak használati tárgyat, vagy kerékpárbelsőből ékszereket, például karkötőt, fülbevalót, kitűzőt. Legnagyobb meglepetésünkre, a középiskolások is eljöttek a foglalkozásokra. A legkisebbek telefontartót és macit készítettek maguknak, a felnőttek már akár egy teljes kollekciót is varrtak, ami gyűrűből, telefon- és zsebkendőtartóból állt. A középiskolás diákok körében – nem meglepő módon – az ékszerkészítés volt a legnépszerűbb program.

A manuális programokat gyakorlott Zöld Ernyős munkatársak (Halászné Varga Csilla, Egei Erzsébet, Thurzóné Halasi Ágnes), és önkéntesek (Szabó Norbert) tartották.

A foglalkozások megvalósításába ifjúságsegítő gyakornokok is bekapcsolódtak: Tatár Nikolett és Kárpáti Ildikó.

A háromnapos programsorozat újfent jó alkalmat adott a kecskeméti lakosság környezettudatosságának áttekintésére, értékelésére. Ennek során arra a következtetésre jutott a szervezet, hogy ezek a foglalkozások rendkívül hasznosak, bár a rendszeresség hiánya miatt az információk nagy része nem épül be a gyerekek/felnőttek tudatába, nem kerül használatra a hétköznapi életben. Ezen a helyzeten nagymértékben segíthetne a foglalkozások számának növelése, illetve több téma megbeszélése, szorosabb együttműködés az egyes ökoosztályokkal, az ilyen csoportok hosszú távú tantervének közös kidolgozása, valamint a tananyag interaktívabbá, gyakorlatibbá tétele.

Szakmai előadások:

A kétnapos találkozó során több szakmai előadás hangzott el, amelyek a nulla hulladék szemlélet helyi szinten megvalósítható gyakorlati példáit, lehetőségeit vagy éppen akadályait tárta fel.

Ilyés Tímea: Nyíregyházi hulladék-kommandó

A 2004. június 22-én megalakított kommandó előzménye az a **Hulladékgazdálkodási Kerekasztal**, amely az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület kezdeményezésére alakult meg a városban, 2004 februárjában, a hulladékgazdálkodásban érintett felek részvételével. A Kerekasztal résztvevői rendszeresen tartanak megbeszélést, egyeztetést és többféle hulladékgazdálkodási problémakörrel foglalkoznak.

A megbeszélések célja az adott részterületeken – illegális hulladékelhelyezés, lakossági veszélyes hulladékok kezelése, komposztálás – gyakorlati lépések megtervezése és végrehajtása a résztvevők együttműködése révén. A beszélgetésekre célszerűen döntéshozókat és az adott részterületen érintett szakembereket hívunk meg, úgymint Nyíregyháza MJV Önkormányzata, a Polgármesteri Hivatal, a Közterület-felügyelet, a hulladékkezelésért felelős közszolgáltató, azaz a Városüzemeltetési Kht., a Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és témaspecifikusan az érintett szolgáltatók, cégek.

A Kerekasztal első közös kampányát tavasszal bonyolította le „Nem bántja a szemét?!” címmel, melynek keretében önkéntesek bevonásával és a Városüzemeltetési Kht. aktív részvételével számos illegális hulladéklerakó került felszámolásra Nyíregyháza területén.

Ennek során az összegyűjtött hulladék elszállítását és lerakóba juttatását a Városüzemeltetési Kht. végezte, a takarításban pedig iskoláscsoportok, önkéntesek segítettek.

A kampány két hónapja (2004. április-május) során nyolc szennyezett területet tisztítottunk meg 454 önkéntes és a Városüzemeltetési Kht segítségével. 126 m³ hulladék került beszállításra az orosi szilárdhulladék-kezelő telepre.

A lerakók felszámolása azonban csak orvoslása a problémáknak, ennél célravezetőbb megfékezni, visszaszorítani a hulladék illegális elhelyezését. A lakosság tudatformálása, a legális hulladék-elhelyezési módok népszerűsítése, a gyerekek környezeti nevelése mellett ennek fontos része az illegális szemetelőkkel szembeni határozott fellépés.

2004. június 22-én alakult meg a nyíregyházi hulladék-kommandó, amelyben a Városüzemeltetési Kht-n belül működő **Mezőri Szolgálat**, a **Nyíregyházi Rendőrkapitányság**, a Nyíregyháza MJV **Közterület-felügyelete**, a **Polgárőr-szervezetek** és az **E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület** vállalt szerepet. A kommandó munkájában alkalmanként segítséget nyújt a Felső-Tisza-vidéki Természetvédelmi, Vízügyi és Környezetvédelmi Felügyelőség, valamint a Polgármesteri Hivatal Hatósági és Építésügyi Irodája.

A cél a figyelemfelkeltés mellett az illegálisan szemetelők megbírságolása és az illegálisan lerakott szemét elszállíttatása. A kommandó rendszeres időközönként tart közös akciókat, ugyanakkor a résztvevő szervezetek folyamatosan ellenőrzik a kritikusabb területeket, illetve lakossági bejelentések esetén soron kívül intézkednek. Folyamatos a médiajelenlét,

ugyanakkor az országos médiában való részvételnek köszönhetően az egész ország értesülhetett a kommandó munkájáról.

12. kép: Tulajdonos-meghatározás információk alapján

A kommandó alapvető célkitűzései:

1. Nyíregyháza területén a környezet tisztaságának és elhagyott hulladéktól való mentesítésének biztosítása, a rend megőrzése és fenntartása.
2. Az illegális hulladéklerakás megfékezése érdekében létrehozott hulladék-kommandó további működtetése, a hatékonyság/eredményesség fokozása:
 - a résztvevők szakmai felkészültségének emelésével,
 - a technikai és szervezési feltételek javításával,
 - az együttműködés, kapcsolattartás fenntartása, erősítése.
3. A hulladék-kommandó módszertanának, tapasztalatainak továbbadása; annak elősegítése, hogy az ország minél több településén hozzanak létre hasonló szervezetet és az eredményesen működjön, hosszú távon a hatósági intézkedés gördülékenyebbé tétele.
4. Lakossági szerepvállalás és felelősségtudat erősítése.

Hogyan hozzunk létre hulladék-kommandót?

Hulladék-kommandó, hulladékos őrszolgálat; bárhogyan is nevezzük a cél érdekében felállított csoportot, a feladata az, hogy a településen és környékén rendszeresen járőrözzön, ellenőrizzen, és távol tartsa az illegális szemetelőket.

Kiket érdemes bevonni a „kommandóba”?

- Mezőőrök: egyébként is rendszeresen járják a város külterületeit, a megművelt területeket, erdőket – felszólíthatják a szemetelőt saját hulladékának eltakarítására, feltartóztatathatják, feljelentést tehetnek ellene;
- Közterület-felügyelők: a település közterületnek számító részein felléphetnek a hulladékelhagyókkal szemben, helyszíni bírságot szabhatnak ki vagy szabálysértési feljelentést tehetnek;

- Rendőrök: igazoltathatnak, feljelentést tehetnek;
- Polgárőrök: felszólíthatják a szemetelőt a szemet eltakarítására, személyi igazolványát elkérhetik, a rendőrség megérkezéséig feltartóztathatják, szükség esetén feljelentést tehetnek;
- Természetvédelmi őrk: természetvédelmi területeken illetékesek a rend és a tisztaság fenntartásában, szintén van bírságotlási jogkörük;
- Környezetvédelmi felügyelőségek ellenőrzési csoportja: alkalmasszerűen, indokolt esetben szükséges értesíteni, pl. hulladékégetés vagy veszélyes hulladék illegális elhelyezésekor;
- Vadásztársaságok: értesíthetnek bennünket, ha illegális hulladéklerakót találnak, vagy hulladéklerakást tapasztalnak;
- Természet- és környezetvédelmi egyesületek, baráti körök, iskolai természet- és környezetvédő körök: vállalhatnak járőrözést egy-egy kijelölt területen, értesíthetik az illetékes hatósági személyt hulladéklerakás esetén, vagy maguk is tehetnek feljelentést;
- Önkéntesek: terepszemlét tarthatnak, a kritikusabb góccokat figyelhetik, értesíthetik valamelyik intézkedési jogkörrel bíró hatóságot, vagy maguk is feljelentést tehetnek.

13. kép: Különböző szervezetek bevonása a kommandóba

Hogyan kezdjük el a szervezést?

Mindazoknak, akiket be szeretnénk vonni a munkába, szervezzünk egy találkozót, ahol:

- Bemutatjuk a település és környezetének illegális hulladéklerakók helyzetét: kb. hány lerakóhely van, hol találhatóak, mekkorák, milyen jellegű a hulladék, melyek a kritikusabb területek, hova hordanak rendszeresen szemetet, a település mely részei nincsenek bekapcsolva a szervezett szemetszállításba stb.
- Vázzoljuk fel, hogy mik a célok és a feladatok, hogyan képzeljük az együttműködést és miért olyan fontos ez;
- Egyeztessük a résztvevőkkel, hogy ki milyen feladatot tud vállalni a hulladék-kommandóban és milyen hatásköre van;

- Mérjük fel a rendelkezésre álló anyagi és tárgyi eszközöket: pl. jármű, kesztyű, fényképezőgép stb.
- Válasszunk minden résztvevő szervezetből egy-egy felelőst illetve kapcsolattartó személyt, akit kereshetünk és aki saját kollegáit, saját csoportját szervezni, mozgósítani tudja;
- Jelöljük ki az ellenőrzésre szánt területeket és az első közös akciók időpontját, akár több hónapra előre vetítve is;
- Nagyobb települések esetén célszerű, hogy az egyes területekre az ott illetékes, körzetileg beosztott személyek menjenek ki, akik jól ismerik a területet és lakóit;
- Ne feledkezzünk meg a médiamegjelenésről sem. Ha az első alkalommal nem is rendezünk rögtön sajtótájékoztatót, érdemes hírt adni a kommandó megalakulásáról a helyi sajtóban és egy-egy akcióra kihívhatjuk őket is;
- Egyeztessünk előre időpontot, amikor az addigi akciók tapasztalatait, eredményeit összegezzük és megbeszéljük a további terveket;
- Ha szükségét érezzük, a bekapcsolódó szervezetek írjanak alá együttműködési megállapodást. Ha a célok elérésében a résztvevők motiváltak, őszinte segítségre törekcszenek, akkor erre nincs szükség, viszont jól jöhet egy ilyen dokumentum, amikor pályázatot szeretnénk valahová benyújtani tevékenységeink finanszírozási forrásának bővítésére.

14. kép: A média bevonása az akciókba

Gyakorlati jótanácsok

Célszerű, ha több vonalon futnak a tevékenységek:

- ✓ Az **előre egyeztetett időpontokban és területeken** a résztvevő szervezetek néhány képviselőjével közösen tartsunk terepszemlélt;
- ❖ Ez azért fontos, mert bár ilyenkor a tettenérés esélye kicsi, az emberek számára elrettentő a magas létszám és látják, hogy a kommandó valóban ott „mozog” a területen és bármikor szemetelésen kaphat valakit. Jó azért is, mert nagyon sok hasznos információt tudhatunk meg ilyenkor egymástól, tapasztalatot cserélhetünk, ez erősíti a csapatszellemet.
- ✓ Az előbbivel párhuzamosan a résztvevő szervezetek tagjai napi munkájuk során **fokozottabban figyeljenek** az illegális szemetelőkre, és ha szükséges intézkedés,

- értesítsék a csapat más tagjait. Ha módunkban áll, - van elég aktivistánk, emberünk, - akkor a kritikus területeken **állandó figyelőszolgálatot** is felállíthatunk.
- ❖ Ez lehetőséget ad arra, hogy folyamatos legyen a megfigyelés a közös, előre egyeztetett akciók között is.
 - ✓ Tegyük lehetővé a lakosság számára, hogy ha illegális hulladéklerakással kapcsolatos problémát tapasztal, jelezni tudja – tegyünk pl. közzé egy telefonszámot, ahol a **bejelentést várjuk és valóban kezeljük is a problémát**, azaz a feladat jusson el az illetékeshez, ha kell, a bejelentés nyomán menjünk ki a területre.
 - ❖ A lakosság sokkal együttműködőbb és segítőkészebb lesz a későbbiekben is, ha látja, hogy problémáját meghallgatták és igyekeznek orvosolni.
 - ✓ Minden eszközt ragadjunk meg arra, hogy a **lakosságot tájékoztassuk** a legális hulladék-elhelyezés lehetőségeiről: pl. mikor lesz lomtalanítás; hová vihetik a selejtezett elektronikai cikkeiket; ha van lehetőség bizonyos hulladékmennyiség ingyenes leadására, illetve annak feltételeiről.
 - ❖ Ezzel információhoz juttatjuk a lakosságot, amivel szintén segíthetjük, hogy az emberek ne az illegális elhelyezéshez folyamodjanak.

Mi történjen akkor, ha illegális hulladékelhelyezésen érünk valakit az akció során:

- Szólítsuk fel a szemét összeszedésére és arra, hogy meghatározott számú napon belül (a gyakorlat nálunk 3 nap) mutassa be a mérlegelési jegyet, amivel igazolja, hogy a hulladék a legális lerakón elhelyezésre került.
- Amennyiben az „elkövető” nem hajlandó az együttműködésre, helyszíni bírságot szabhatnak ki - a terület jellegétől függően - a közterület-felügyelők vagy a természetvédelmi őrök.
- A tetten ért személyt tájékoztassuk a szemét legális elhelyezésének módjairól.

Mi történjen akkor, ha a szemétben névvel, címmel ellátott borítékot, csekket, számlát találunk, amely a tulajdonosról árulkodik:

- Ellenőrizzük a közszolgáltató adatbázisában, hogy a szóban forgó személynek, vállalkozásnak van-e szemétszállítási szerződése, tehát igénybe veszi-e a kötelező közszolgáltatást. Ha nem, kötelezzük annak megkötésére záros határidőn belül. Ez ügyben a közterület-felügyelők intézkedni tudnak.
- Telefonon, levélben vagy személyesen keressük meg az illetőt, tájékoztassuk az illegális hulladéklerakás tényéről, szólítsuk fel a szemét eltakarítására és kötelezzük a legális lerakón történt elhelyezés igazolására;
- Ha nem hajlandó együttműködni, tudassuk vele, hogy szabálysértési feljelentést fogunk tenni és annak tényleges foganatosítása legyen a következő lépés.

Néhány gyakorlati tapasztalat:

- ~ Próbáljuk úgy szervezni, hogy jelen legyünk, amikor az illegálisan hulladékot elhelyező személy összeszedi a szemétét, ezt megszegyenülésként éli meg, jó nevelő hatása van.
- ~ Előfordulhat, hogy a szabálysértési feljelentés nem jut eredményre, mert nincs kellő bizonyíték a kezünkben az elkövetésről, de akit beidéznek, kihallgatnak, főleg kis településen, az lehet, hogy legközelebb már nem szemetel.
- ~ Ha mód van rá, érdemes beiktatni esti vagy hétvégi ellenőrzéseket, hiszen ezeket az időpontokat „kedvelik” a szemetelők.
- ~ Lomtalanítások idején fokozzuk az ellenőrzést, mivel gyakori, hogy illetéktelenek elviszik a kirakott szeméteket, kiválogatják a számukra hasznosnak tartott dolgokat, a maradéktól pedig egy erdő szélén igyekeznek megszabadulni.

dr. Kalas György: Civil szervezetek jogi eszközei, lehetőségei a környezet védelmében

Reflex Környezetvédő Egyesület

Dr. Kalas György jogászként hosszú évek óta dolgozik azon, hogy civilek és civil szervezetek számára eligazítást adjon a társadalmi részvétel alapelveinek, és a civil jogok gyakorlati érvényesítésének tekintetében. Gyakorlati tanácsai, kiadványai jelentős segítséget biztosítanak a civil szervezetek számára, hogy a valóságban is élhessenek azokkal a jogaikkal – például jogalkotási folyamatokban az előkészítési és véleményezési fázis – amelyeket törvény biztosít számukra.

Kalas György előadásában azokra a fontosabb információkra és elérési útvonalakra tért ki, amelyek segíthetik a szervezeteket a valódi érdekérvényesítésben.

Előadásának összefoglalója vázaltszerű, amelyet nélkülözhetetlen jogszabályok egészítenek ki. Ez utóbbi a teljes összefoglaló tanulmány végén található.

A társadalmi részvétel előnyei

- több szakmai/társadalmi információ - megalapozottabb döntés,
- nő a megelőzés érvényesítésének esélye,
- a döntés nagyobb társadalmi elfogadottsága - kevesebb ellenállás,
- hatékonyabb végrehajtás, konfliktusmegelőzés,
- bizalom kialakulása a felek között

= több demokrácia - jobb környezet

Együttműködési kötelezettség: Kvtv. 10.§

A társadalmi részvétel alapelvei:

- hozzáférés az információkhoz,
- a döntéshozatali eljárás nyitottsága, hozzáférhetősége,
- a részvétel átláthatósága,
- jogi szabályozottság,
- felelős részvétel,
- garantált büntetlenség,
- visszacsatolás biztosítása (civil kontroll)

A társadalmi részvétel szintjei

Tájékoztatás – konzultáció – párbeszéd – partnerség

A társadalmi részvétel területei

- állami feladatok átvállalása („kiszervezése”),
- közpénzek, közfeladatok elosztása (bizottságok),
- részvétel a jogalkotási folyamatban, stratégiai partnerség,
- tevékenységek, létesítmények hatósági engedélyezése,
- területfejlesztési- illetve településrendezési tervek megalkotása és módosítása,
- ágazati és önkormányzati koncepciók, tervek, stratégiák megalkotása

A társadalmi részvétel formái

Nem jogi közreműködés

Tanácsadás, standolás, oktatás, szórólapozás, ismeretterjesztés stb.

Jogi közreműködés

- helyi népszavazás, népi kezdeményezés,
- közreműködés a jogalkotásban,
- közérdekű adatigénylések (**a környezeti információk közérdekű adatok!**),
- konkrét kv-i eljárásokban való közreműködés ügyfélként vagy „kvázi ügyfélként”,
- részvétel a különféle szakmai tervek, programok, koncepciók stb. készítésében

A társadalmi részvétel problémái

Általános gondok:

- a felek közötti kölcsönös bizalmatlanság,
- jogi szabályozatlanság (TEEN),
- követhetetlen, illetve „parlamentari képviselői” jogalkotási folyamat,
- állampolgári részvételi jogok folyamatos szűkítése

Egyéb, a hatóság részéről:

- információk visszatartása,
- adatok nyilvánosságának jogsértő korlátozása (döntéselőkészítő iratok),
- letudás jellegű bevonás, észrevételek mellőzése,
- részvételre képesítés hiánya (Aarhus),

Civil oldalon:

- ismerethiány (szakmai és jogi felkészületlenség),
- kapacitáshiány (leterheltség, anyagi nehézségek)

Jogi részvétel / Az ügyféli jogállás fogalma, fontossága

- általános ügyféli fogalom: a közigazgatási eljárási törvény szerint (Ket.15.§)
- meghatározott ügyfajtában érintettek (törvény, kormányrendelet alapján – hatásterületen lakó ingatlantulajdonos)
- ágazati jogszabályi rendelkezés alapján (környezetszennyezéssel, károsítással érintett hatásterület lakói – Kvtv. 90.§ /2/ bek.)
- meghatározott ügyekben társadalmi és érdekvédelmi szervezetek (törvény – pl. 1995. évi LIII. tv.)

Jogi részvétel / Az ügyféli jogok tartalma

A hatóság értesítése az eljárás megindításáról:

Feltétel: (el)ismert ügyfél legyen

Hirdetmény - értesítés a közzétételről (Ket. 29.§ /6/ és /10/ bek)

Feltétel: elektronikus bejelentkezés a 187/2009.(IX.10) Kormányrendelete szerinti adatbázisba

- iratbetekintés + másolatkészítés,
- szakértő kirendelésének kérése,
- bizonyítási indítványok előterjesztése,
- jelenlét az eljárási cselekményeknél (szemle, tárgyalás),
- az eljárás felfüggesztésének kérése,
- értesítés tanú, szakértő meghallgatásról, helyszíni szemléről
- jogorvoslati jogok (fellebbezés + perindítás)

A nyilvánosság részvétele a környezet védelemében

Kvtv. VIII. fejezet

Mindenkit megillető jogok:

- részvétel a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásokban (Kvtv. 97.§ /1/ bek.)
- a figyelemfelhívás joga + válaszadási kötelezettség (Kvtv. 97.§ /2/ bek.)
- környezeti információk nyilvánossága, adathozzáférés (Avtv + Kvt. 12.§ + 311/2005 Korm.r.)

Környezetvédelmi egyesületeket megillető jogok:

A környezetvédelmi érdekek képviselőire létrehozott egyesületek a saját hatásterületüket érintő, környezetvédelmi hatósági eljárásokban ügyfélnek minősülnek (Kvtv. 98.§ /1/ - értelmezte a 4/2010/KJE).

Környezetvédelmi egyesületeket megillető további jogok a Kvtv.98.§ /2/ bek. , illetve a 99.§ alapján:

- közreműködés a környezetvédelmi programok kidolgozásában (Kvtv. 48/A. – 48/F. §-ok),
- Kv-i jogszabályok, illetve jogalkotási tervek véleményezése,
- (2010 évi. CXXXI. tv, illetve a Stratégiai Partnerségi megállapodás szerint),
- környezeti vizsgálatra kötelezett tervek és programok véleményezése (2/2005 Korm.r.),
- közreműködés területfejlesztési-, és rendezési tervek kidolgozásában (218/2009. Korm.r.)
- hatósági intézkedés kezdeményezése (Kvtv. 99.§ /1/ a.)
- környezethasználó elleni perindítás eltiltásra vagy megelőző intézkedésre (Kvtv. 99.§ /1/ b.)

Környezetvédelmi egyesületeket megillető jogok (egyéb jogszabályok alapján):

- részvétel a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásban (bejelentkezés: 314/2005 Korm.r. 9.§ /4/ és /5/ bek.)
- közreműködés településfejlesztési-, és rendezési tervek kidolgozásában (Étv. 8.§ + 314/2012. Korm.r.),
- részvétel a területi hulladékgazdálkodási tervek kidolgozásában (2012. évi CLXXXV. törvény 74. /4/ bek.)

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) jellemzői:

- átfogó tervekhez, fejlesztési programokhoz,
- az SKV a tervezés korábbi fázisától vizsgálja a környezeti szempontokat (és nem csak a határérték betarthatóságát vizsgálja),
- globálisan, régiókra vetítve vizsgál,
- nincs mód nemet mondani (fenntarthatósági szempontból kedvezőbb),
- együtt készül a tervvel - hatékonyabb társadalmi részvétel lehetséges

(további részletek ld. III. Melléklet)

Az Aarhusi Egyezmény jelentősége

Alapdokumentum (2001. évi LXXXI törvény) összekapcsolja az emberi jogokat a környezetvédelmi jogokkal.

Három pillére:

- a környezeti információkhoz való hozzáférés (aktív és passzív),
- nyilvánosság részvétele a döntéshozatalban (tervkészítésben, jogalkotásban),
- hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz

Végrehajtási deficit a **részvételre való képesítésben** (jogalkotás, ismeretterjesztés, képzés, anyagi források biztosítása).

A nyilvánosság részvétele a környezettel kapcsolatos tervekre, programokra vonatkozó eljárásokban

A Részres Felek kötelezettsége a 7. Cikk alapján

- „megfelelő” intézkedések fogantatása a nyilvánosság részvételének biztosítása érdekében,
- „áttekinthető és méltányos” részvételi keretek biztosítása – a 6. Cikk 3., 4. és 8. bek. alkalmazásával,
 3. „ésszerű időkeretek” biztosítása az eljárás minden szakaszában (= hatékony részvétel lehetősége),
 4. az érintettek korai fázisban történő bevonása, amikor még minden választási lehetőség (beruházási alternatíva) nyitott,
 8. a döntésnél a beérkezett vélemények figyelembe vétele („kellő mértékben”)

Az eljárásba bevont nyilvánosság behatárolása az Egyezmény célkitűzéseivel összhangban.

Részvételi lehetőségek a nemzetközi jog normái szerint

Espooi Egyezmény (az országon áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról):

- a kibocsátó ország köteles a KHV-t lefolytatni (tartalmát közösen állapítják meg),
- hatásviselő ország érintett lakosságának joga van a KHV-ban való részvételre,
- Beiktatva: 148/1999. Korm.r.

Kijevi Jegyzőkönyv (tervek, programok stratégiai környezeti vizsgálatáról):

- SKV lefolytatása a hatásviselő ország környezetvédelmi szerveinek és érintett lakosságának bevonásával,
- nyilvánosság részvétele az Aarhusi Egyezmény szerint,
- beiktatva: 132/2010. Korm.r.

dr. Szilágyi Szilvia: Helyi közösségek bekapcsolódása a területi és helyi hulladékgazdálkodási tervezésbe

Jelen írás a 2013. március 1-jén, a Nulla Hulladék Találkozó keretében elhangzott, ugyanezen címet viselő előadás írásbeli összefoglalása. Célja, hogy bemutassa, hogyan kapcsolódhatnak be, milyen lehetőségei vannak a helyi közösségeknek a hulladékgazdálkodási tervezés során. Bemutatásra kerülnek a hulladékgazdálkodási tervezés hatályos jogszabályi alapjai, a hulladékgazdálkodási tervezés egyes szintjei, ezen belül is az Országos Hulladékgazdálkodási Terv, a területi hulladékgazdálkodási tervek elfogadásának folyamata, tartalma és a társadalmi részvétel lehetőségei ezen tervek kialakítása során. Végül ismertetésre kerülnek az ún. közszolgáltatói hulladékgazdálkodási tervek is, amelyek a hatályos szabályozás szerint a korábbiakhoz képest lényegükben térnek el a helyi hulladékgazdálkodási tervektől, így nem is feleltethetők meg egy az egyben azoknak.

A hatályos jogszabályi keretek

A hulladékgazdálkodás tervezésének hatályos kereteit jelenleg az alábbi jogszabályok jelentik:

- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról
- 126/2003. (VIII. 15.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményeiről
- 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról
- 438/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a közszolgáltató hulladékgazdálkodási tevékenységéről és hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről

Meg kell említenünk, hogy a hulladékról szóló új törvény valamennyi végrehajtási rendelete az előadás megtartásának időpontjában még nem jelent meg, így nem ismert az sem, hogy a fentiekben felsorolt, a hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményeiről szóló kormányrendelet helyébe pontosan milyen szabályok fognak lépni. Ez jelen pillanatban azért jelent nehézséget a szóban forgó jogszabályok rendelkezéseinek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatban, mert a hulladékról szóló új törvényben felsorolt tervezési szintek, a tervezésért felelős hatóságok köre alapjaiban más a törvényben és az egyidejűleg szintén még hatályban lévő, tervezésről szóló kormányrendeletben. Maga a kormányrendelet is a 2003-as, tehát korábbi hulladékgazdálkodási törvény szabályaira utal több helyen. Van tehát jelenleg egy úr a hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményei tekintetében, amelyet feltehetőleg a törvény új, a jövőben megalkotásra kerülő végrehajtási szabályai ki fognak tölteni.

Tervezési szintek

A hulladékgazdálkodás tervezéséről a törvény IX. fejezete rendelkezik és a következő tervezési szintek kerülnek megkülönböztetésre a jogszabályban:

- Országos Hulladékgazdálkodási Terv
- területi hulladékgazdálkodási terv
- közszolgáltatói hulladékgazdálkodási terv

Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv (OHT)

Az Országos Hulladékgazdálkodási Tervet a Nemzeti Környezetvédelmi Program részeként készíti a környezet védelméért felelős tárca, majd az Országgyűlés fogadja el, határozati formában. Az OHT részeként Országos Megelőzési Programot (OMP) kell készíteni (készíti: Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség).

Az OHT készítése során a társadalmi részvétel a stratégiai környezeti vizsgálatra vonatkozó szabályok alapján valósul meg, ami egészen pontosan azt jelenti, hogy a terv környezeti hatásait felmérő, tisztázó folyamatba a nyilvánosság tagjait is be kell vonni. Ez nem pontosan magába a terv tényleges elkészítésébe, tartalmának kialakításába való bevonás és részvétel folyamatát jelenti, mivel az a hulladékról szóló törvényben tételesen rögzített és szabályozott módon valósul meg, amint az az alábbiakban részletesen ismertetésre is kerül.

Mivel a jogszabály több feladatot is az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökséghez (OHÜ) telepít, röviden az Ügynökségről az alábbiakat tartjuk fontosnak kiemelni:

Magát az OHÜ-t a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény¹ hozta létre. Az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság a hulladékká vált termékdíjköteles termékek hasznosításának az érdekében a környezetvédelemért felelős miniszter által alapított, a magyar állam kizárólagos tulajdonában álló társaság, amelynek üzletrésze forgalomképtelen.

Az OHÜ felett a szakmai felügyeletet, valamint a magyar államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a környezetvédelemért felelős miniszter gyakorolja.

Az OHÜ - a veszélyes hulladéknak minősülő csomagolási hulladékok kivételével - kizárólagosan jogosult a termékdíjköteles termékekből képződött hulladékok hulladékkezelési rendszerében közvetítői feladatkör ellátására. A veszélyes hulladéknak minősülő csomagolási hulladékok hulladékkezelési rendszerében a közvetítői feladatok ellátásának rendjét - az egyes veszélyes hulladékfajtákra vonatkozó eltérő szabályozásra figyelemmel – a törvény végrehajtására kiadott rendeletben a Kormány határozza meg.

Az OHÜ főbb feladatai:

- közvetíti és szervezi a termékdíjköteles termékekből keletkező hulladékok gyűjtését és hasznosítását;
- előkészíti az Országos Gyűjtési és Hasznosítási Tervet (a továbbiakban: OGYHT) és gondoskodik a jóváhagyott OGYHT végrehajtásáról;
- nyomon követi és értékeli a hulladékgazdálkodás - tevékenységi körébe tartozó - folyamatait;
- támogatja a termékdíjköteles termékekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodás fejlesztését;
- közreműködik a lakosság környezettudatos nevelésével kapcsolatos teendők ellátásában;
- ellenőrzi a vele szerződéses kapcsolatban állók, illetve a pályázatok, illetve szolgáltatás megrendelések kedvezményezettjei által a termékdíjköteles termékekből képződött hulladékokkal kapcsolatban folytatott tevékenységét;
- közreműködik - a törvény végrehajtására kiadott rendeletben foglaltak szerint - a kötelezettek, ellenőrzésében;
- innovációs tevékenységet folytat a termékdíjköteles termékekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenység fejlesztése érdekében.

Területi hulladékgazdálkodási tervek

¹ 19-22.§

A területi hulladékgazdálkodási tervek elkészítésének léptéke a hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményeiről szóló kormányrendeletben megjelölt terület. Hogy a korábbi hulladékgazdálkodási szabályozás szerinti tervezési-statisztikai régiók szintje, mint regionális tervekészítési szint változik-e a jövőben, az jelen pillanatban nem ismert.

A területi terveket az OHÜ készíti és a környezetvédelemért felelős miniszter hirdeti ki rendeletben. A területi tervek részeként területi megelőzési program készül, hasonlóan az országos tervezési szinthez. A tervekben és programokban foglaltak végrehajtásáról az OHÜ háromévente beszámolót készít. A beszámolókat, területi terveket és megelőzési programokat az OHÜ összesíti és ennek eredményéről a nyilvánosságot tájékoztatja. A törvény előírja azt is, hogy a területi tervekben és megelőzési programokban foglaltakat a terület- és településrendezési tervek jóváhagyása, valamint az önkormányzati hatósági döntések meghozatala során érvényesíteni kell. Ez gyakorlatilag annak elvi lehetőségét teremti meg, hogy az egyes tervek, programok fokozatosan épüljenek be a teljes döntéshozatali folyamatba, ezzel is erősítve az integráció elvének² érvényesítését a környezetvédelmi döntéshozatali folyamatban.

A területi tervek készítése során a törvény alapján az OHÜ a területi hulladékgazdálkodási tervek és a területi megelőzési programok készítésébe bevonja a tervezési területen működő helyi önkormányzatokat, az érdekképviselői és környezetvédelmi civil szervezeteket, továbbá a területen illetékességgel rendelkező hatóságokat is.

A területi hulladékgazdálkodási tervek, valamint a területi megelőzési programok előkészítésének megkezdéséről - a részvétel biztosítása érdekében - az OHÜ az érintett helyi önkormányzatokat és a tervezési területen illetékességgel rendelkező hatóságokat írásban értesíti. Az OHÜ kérésére a helyi önkormányzat, valamint a tervezési területen illetékességgel rendelkező hatóság a feladat- és hatáskörével érintett, és a területi hulladékgazdálkodási terv, továbbá a területi megelőzési program előkészítéséhez szükséges adatokat és információkat megküldi az OHÜ-nek.

A környezetvédelmi civil szervezetek és az érdekképviselői szervezetek bevonása érdekében az OHÜ a honlapján és legalább egy regionális napilapban hirdetményt tesz közzé a területi hulladékgazdálkodási tervek és a területi megelőzési programok előkészítő eljárásának megkezdéséről. A hirdetményben az OHÜ felhívja az érintettek figyelmét a tervezés megkezdésére, és a megjelenést követő 15 napon belül jelentkező civil szervezetek által együttesen delegált legfeljebb öt személyt bevon a tervezésbe.

A tervezési területen működő gazdálkodó szervezetek érdekképviselői szervezeteik útján vehetnek részt a területi hulladékgazdálkodási tervek és a területi megelőzési programok előkészítésében.

Közös szabályok az OHT és a területi tervek készítéséhez kapcsolódóan

Mindkét tervtípus hat évre készül, s a környezetvédelemért felelős miniszter terjeszti őket a Kormány elé.

A törvény tételesen felsorolja a kötelező és opcionális tartalmi elemeket, amely tartalmi listát mindkét típusú terv elkészítésekor figyelembe kell venni.

² Az integráció elve alapján egyrészt az egyes környezeti elemek védelmét nem egymástól elkülönülve, hanem egységükben kell megvalósítani (belső integráció), másrészt, a környezet védelme be kell hogy épüljön valamennyi más szabályozási területbe is (külső integráció), ezáltal is elősegítve a környezet magas szintű védelmét.

Hatávenként és minden felülvizsgálatkor a környezetvédelemért felelős miniszter közzéteszi a minisztérium honlapján és folyamatosan biztosítja a tervek és a megelőzési programok elérhetőségét. A tervek és programok kidolgozói gondoskodnak a végrehajtásról és a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, továbbá figyelemmel kísérik a tervekben és programokban foglalt feladatok teljesülését. Közös szabály az is, hogy a már említett, a törvényben a társadalmi részvétellel kapcsolatban előírt speciális rendelkezéseken kívül az érintett nyilvánosság részvétele a tervezési folyamatban a stratégiai környezeti vizsgálatra vonatkozó szabályok alapján valósul meg.

Közszolgáltatói hulladékgazdálkodási tervek

A közszolgáltatói hulladékgazdálkodási tervek elkészítésének célja a törvény alapján a hulladékgazdálkodási tervekben, a megelőzési programokban, valamint a törvényben foglalt megelőzési, hasznosítási és ártalmatlanítási célkitűzések megvalósíthatóságának biztosítása. Ezen tervek készítője az ún. közszolgáltató, valamint a közszolgáltatás körébe tartozó hulladék kezelését végző gazdálkodó szervezet. Legalább háromévente kell ezen terveket elkészíteni, természetesen a magasabb szinten készülő tervek tartalmával összhangban.

Tartalmukat tekintve, a törvény alapján tartalmazniuk kell, hogy a közszolgáltatással érintett területen a közszolgáltatás körébe tartozó hulladék átvételével, elszállításával és kezelésével, valamint a törvényben meghatározott - hasznosításra, illetve ártalmatlanításra vonatkozó - célkitűzésekkel kapcsolatban milyen intézkedéseket tervez a szolgáltató, azokat milyen módon, illetve eszközökkel kívánja végrehajtani.

A terveket a települési önkormányzattal való egyeztetést követően az OHÜ-nek, illetve jóváhagyásra a környezetvédelmi hatóságnak kell megküldeni.

A stratégiai környezeti vizsgálat (SKV)

Az előzőekben említésre került, hogy az országos, valamint a területi hulladékgazdálkodási tervezésbe a nyilvánosság bevonását a törvény rendelkezései alapján³, a stratégiai környezeti vizsgálat szabályai szerint kell megvalósítani.

A gyakorlatban mindez azt jelenti, hogy az adott terv, program környezetre gyakorolt lehetséges hatásainak felmérésére le kell folytatni a stratégiai vizsgálati eljárást, amelynek eredményét egy, 'környezeti értékelés' elnevezésű dokumentum fogja összefoglalni. A teljes folyamat során biztosítani kell a nyilvánosság részvételét, tájékoztatását, a vonatkozó jogszabály, az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm.r. szabályai szerint.

A környezeti vizsgálat kiterjed a környezeti értékelés készítésére, a környezet védelméért felelős közigazgatási szervektől vélemény, továbbá az érintett nyilvánoságtól észrevétel kérésére, illetve országhatáron áttérjedő jelentős hatás esetén az érintett országgal való konzultációra, valamint ezek eredményeinek a terv, illetve program kidolgozása során történő figyelembevételére, a környezeti értékelés, vélemény, észrevétel, konzultáció figyelembevételére a terv, illetve program vagy az Országgyűlés elé terjesztendő javaslat elfogadásakor, továbbá a terv, illetve program elfogadásáról való tájékoztatásra.⁴

³ 2012. évi CLXXXV. tv. 75.§ (2) Az érintett nyilvánosság és a hatóságok az OHT és a területi hulladékgazdálkodási tervek kidolgozásában az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló jogszabály szerint vesznek részt.

⁴ 1995. évi LIII. tv. 43.§ (6) bekezdés.

A környezeti értékelés a terv, illetve program, valamint ezek céljait és földrajzi kiterjedését figyelembe vevő ésszerű változatai megvalósításának várható jelentős környezeti hatásait azonosítja, írja le és értékeli.

Az OHT és a területi tervek kidolgozása kapcsán a stratégiai környezeti vizsgálat lefolytatása kötelező a Korm.r. 1.§ (2) bekezdés a) pont alapján].

Az érintett nyilvánosság fogalmába a következő kör tartozik:

- Az a természetes személy, jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amelyre a környezeti vizsgálatköteles tervről, illetve programról való döntés - különösen környezeti hatásai miatt - kihat vagy kihathat,
- valamint amely a döntésben érdekelt, különösen az olyan környezetvédelmi vagy más civil szervezet, amelynek tevékenységi körét a környezeti vizsgálatköteles tervről, illetve programról való döntés érinti,
- továbbá amelyet jogszabály vagy a terv, illetve program kidolgozása során a kidolgozó egyébként érintettnek minősít.

A tervekben, programokban szereplő adatok közérdekű adatnak minősülnek a Korm.r. 2.§ (2) bekezdés alapján, azaz szabadon, a közérdekű adatokra vonatkozó szabályok szerint⁵ megismerhetők.

A környezeti vizsgálat a terv, illetve program kidolgozási, egyeztetési és elfogadási folyamatának része. Maga a környezeti vizsgálat folyamata az alábbi szakaszokra osztható:

Az előkészítés folyamata:

- a környezeti értékelés tartalmának és részletezettségének (tematika) megállapítása (a környezetvédelméért felelős szervek véleményének kikérése),
- a környezeti értékelés tematikájának eldöntése,
- a környezeti értékelés tematikájának, ütemezésének, a nyilvánosság tájékoztatásának, észrevételei kérésének tervezett módjának nyilvánosságra hozatala

A kidolgozás szakasza:

- a környezeti értékelés elkészítése. A környezeti értékelés a terv-, illetve programdokumentáció önálló része, munkarésze. A környezeti értékelés a terv, program, továbbá ezek céljait és földrajzi kiterjedését figyelembe vevő ésszerű változatai megvalósításának várható jelentős környezeti hatásait azonosítja, írja le és értékeli.
- a környezeti értékelés és a terv/program tervezetének véleményezése

A kidolgozó:

- megküldi a terv, illetve program egyeztetési dokumentációját a környezeti értékeléssel a környezet védelméért felelős szervezeteknek és az Országos Környezetvédelmi Tanácsnak,
- nyilvánosságra hozza a következőket:
 - a) a terv, illetve program célja,
 - b) a terv, illetve program környezeti értékelést is tartalmazó egyeztetési dokumentációja hol és mikor tekinthető meg,
 - c) milyen módon és időpontig lehet észrevételeket tenni,

⁵ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.

- d) a terv, illetve program szempontjából releváns és rendelkezésre álló környezeti információk, valamint azok megismerhetősége.

A vélemények és az észrevételek megadására a véleménykérés kézhezvétele vagy nyilvánosságra hozatala időpontjától számítva legalább 30 napos határidőt kell biztosítani. A kidolgozó az általa megadott határidőre beérkezett véleményeket és észrevételeket veszi figyelembe.

A nyilvánosságra hozatal, ha a terv, illetve program kidolgozását előíró jogszabály vagy határozat erről nem rendelkezik, legalább egy országos napi vagy helyi lapban való tájékoztatással történik. Ha az érintett nyilvánosság csak egy településrészre korlátozódik, ott elégséges a helyben szokásos nyilvánosságra hozatal is.

Ha a kidolgozó rendelkezik saját honlappal, a tájékoztatást azon is fel kell tüntetni. Az érintett nyilvánosság észrevételeinek kikéréséhez a nyilvánosságra hozatalon kívül más tájékoztatási mód is alkalmazható.

Ha a környezet védelméért felelős szervek nem tartják megfelelőnek a környezeti értékelést vagy véleményük szerint a terv, illetve program nem egyeztethető össze a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal [Kvt. 40. § (4) bekezdés], a kidolgozó megbeszélést tart a környezet védelméért felelős szervekkel a szükséges módosításokról. A fennmaradt véleményeltérést az elfogadásra benyújtott tervezethez csatolva kell ismertetni.

Az elfogadás szakasza:

A kidolgozónak a terv, illetve program tervezetét a környezeti értékeléssel, valamint legalább a környezeti vizsgálat során kapott vélemények és észrevételek összegzésével együtt kell benyújtania az elfogadó közigazgatási szerv, illetőleg ha az elfogadó az Országgyűlés, akkor a Kormány elé.

A terv, illetve program vagy az Országgyűlés elé terjesztendő javaslat elfogadásakor, illetőleg előterjesztésekor figyelembe kell venni a környezeti értékelést, valamint a környezeti vizsgálat során kapott véleményeket és észrevételeket.

Tájékoztatás a döntésről:

A terv, illetve program elfogadása után az elfogadó közigazgatási szerv, illetőleg országgyűlési elfogadása esetén a terv, illetve program tervezetét a Kormány elé terjesztő közigazgatási szerv:

- biztosítja a tervhez, illetve programhoz való nyilvános hozzáférést,
- összefoglaló ismertetőt készít a terv, illetve program elfogadásáról, az elfogadás indokairól, az indoklásban kitérve arra is, hogy a vizsgált más ésszerű terv-, illetve programváltozatokkal szemben miért ezt a változatot választották, továbbá a környezeti szempontok, a környezeti értékelés, a megkapott vélemények és észrevételek figyelembevételéről, a monitorozási intézkedésekről,
- az összefoglaló ismertetőt megküldi a környezeti vizsgálatba bevont környezetvédelméért felelős szerveknek, az Országos Környezetvédelmi Tanácsnak és annak az országnak, amellyel a határokon átnyúló hatások tekintetében konzultációt folytattak a terv, illetve program elfogadásáról, illetve nyilvánosságra hozza a már említett formában (azaz, ha az adott tervvel, programmal kapcsolatos jogszabály másként nem rendelkezik, legalább egy országos vagy helyi lapban és a kidolgozó honlapján).

Mellékletek:

I. Területfejlesztés, területrendezés (1996. évi XXI. törvény)

Civil részvétel a döntéshozó testületeknél:

8.§ Az Országos Területfejlesztési Tanácsnál:

- az országos környezetvédelmi és természetvédelmi szervezetek egy-egy állandó képviselője

15.§ A térségi fejlesztési tanácsnál:

- a tanács részvételre egyéb szervezeteket, személyeket is felkérhet (állandó meghívott is lehet) – de ezek létszáma a megyei- és kormányküldötteknek max. az egyharmada lehet

218/2009. (X.6.) Kormányrendelet

A területfejlesztési koncepció, területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről – valamint egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük szabályairól

Koncepció: hosszú távra és nagy távra tartalmazza a célokat, a jövőképet (14 év)

Program: közép távra szól (stratégia, horizontális célok, prioritások stb.) (7 év)

Tervek: nagy távra készülnek (20-25 év)

Fajtái: országos, megyei és kiemelt térségi szinten (Budapest, Balaton)

Illeszkedés: nem lehetnek ellentétesek a magasabbrendűvel

Munkafázisai: előkészítő fázis – javaslattevő fázis – elfogadási fázis

7.§ Minden szinten érvényesíteni kell a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból fenntartható fejlődés, az esélyegyenlőség és a területi kohézió szempontjait

Nyilvánosság:

TelR = Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (VÁTI)

A 31/2007 (II.28.) Kormányrendelet értelmében bármely szervezet vagy magánszemély, közszolgálati szerepétől és jogi státuszától függően, térítéssel vagy térítésmentesen hozzáférhet a rendszerhez.

Térítésmentesen:

u.) a társadalmi szervezetek országos, regionális, megyei és kistérségi szinten külön jogszabály alapján létrehozott egyeztető fóruma regisztrált tagjai.

A 31/2007 (II.28.) Kormányrendelet értelmében a TelR regisztrációhoz kötött alkalmazásaihoz való hozzáfér az elektronikus Ügyfélkapun keresztül lehetséges.

A TelR regisztrációhoz nem kötött, publikus alkalmazásai a TÉRPORT-on működnek.

13.§ A civilek területfejlesztési koncepciók, programok tervezésbe való bevonásának célját, célcsoportját, módját, szabályait a partnerségi terv határozza meg.

13.§ (3) bek: a **partnerségi program** a területfejlesztési programok végrehajtásához állapítja meg az állampolgárok és szervezetek részvételének szabályait

A területi tervek kidolgozási rendje:

A területi tervek SKV készítés kötelesek! (2/2005.(I-11.) Korm.r. 1 sz. melléklet)
A területi tervek **tartalmi követelményei** a R. mellékleteiben részletezve

A területi tervek egyeztetési rendje

A véleményezésre jogosultak körét a mellékletek tartalmazzák (nincs civil részvétel, csak az Országos Területfejlesztési Tanács, illetve az OKT bevonása).
A Társadalmi egyeztetés a teljes dokumentáció TeIR-ben való közzététellel történik – a beérkezett véleményeket, észrevételeket a tervező felé továbbítani kell.

A területi tervek elfogadásának rendje

A kidolgozásért felelős szerv a véleményezett tervet az elfogadásra jogosult elé terjeszti, feltüntetve az eljárásba bevont szervezetet, szervezeteket, a vitás kérdéseket és a részletesen indokolt ellenvéleményeket.

A területi tervek közzétételének szabályai

Az Országgyűlés által elfogadott terveket, a Kormány által elfogadott koncepciókat, programokat, illetve a megye által megküldött dokumentumokat közzéteszi a Kormány honlapján, illetve a TeIR-ben.

A megyei önkormányzat által elfogadott dokumentumokat a megyei önkormányzat honlapján is közzé kell tenni.

76/2009. (IV. 8.) Korm. Rendelet a területrendezési hatósági eljárásokról

Eljáró szerv: az illetékes állami főépítész. A tervváltoztatási, beillesztési eljárás esetén területi (*környezeti – társadalmi - gazdasági*) hatástanulmányt kell készíteni. Ennek környezetvédelmi része a KHV rendelet elvárásai szerint készítendő.

Eredmény: térségi **területfelhasználási engedély**.

II. Részvételi lehetőség az egyes településrendezési eszközök készítésének (módosításának) eljárásában. 314/2012(XI.8.) Kormányrendelet VI. fejezet

- A településfejlesztés és településrendezés célja, szakmai és kv-i elvárások, követelmények **Étv. 7. §-ában**.
- Nyilvánossággal kapcsolatos elvárások (előzetes véleményeztetés + közzététel a honlapon) az **ÉTV. 8. §-ában**

Településfejlesztés dokumentumai (partneri egyeztetéssel készül):

- településfejlesztési koncepció
- integrált településfejlesztési stratégia

Településrendezés dokumentumai (partneri egyeztetéssel készül):

- településszerkezeti terv
- helyi építési szabályzat
- egyéb településrendezési eszközök

A fenti dokumentumok egyeztetés nélkül NEM fogadhatóak el.

A településrendezési eszközök egyeztetésének, elfogadásának szabályai:

Teljes eljárás (fő szabály): R. 32.§ /3/ és /7/ bek.

Előzetes tájékoztatási szakasz

Eljárás kezdeményezése (polgármester)

A tájékoztató megküldése:

- érintett partnereknek
- államigazgatási szerveknek
- érintett önkormányzatoknak

Tájékoztató tartalma: R. 37.§ /3/ bek.

Társadalmi részvétel

Partnerek bevonása: javaslatot, véleményt, észrevételt tehet

Határidő: 21 napon belül

Módja: írásban

Aki nem él véleményezési jogával, azt a továbbiakban nem kell bevonni.

Véleményezési szakasz

Az elkészült tervezetet a bevont partnerekkel.
A polgármester véleményezteteti.

Partner: véleményt adhat

Határidő: 30 nap

Módja: írásban, részletes jogszabályi és szakmai indokolással kell beadni.

Véleményeltérések esetén a polgármester egyeztetést tarthat (jegyzőkönyv).

A beérkezett vélemények (jegyzőkönyv)

képviselő testület előtti megvitatása.

Döntés azok elfogadásáról / elutasításáról.

Partneri részvétel lehetséges.

Végső szakmai véleményezési szakasz

A keletkezett dokumentumok az illetékes állami főépítésznek való megküldése.

Döntés: 21 napon belül, vagy 15 napon belül további egyeztetést hív össze.

Ennek eredményeként a főépítész megadja a véleményét, vagy átdolgozásra visszaküldi.

Partneri részvétel nincs.

Elfogadási szakasz

A képviselőtestület dönt.

Utána hatálybalépési határidők:

tárgyalásosnál másnap – 15 ill. 30 nap.

Jogsértés esetén az állami főépítész kezdeményezhet törvényességi eljárást.

A polgármester gondoskodik az Étv. 8. § szerinti nyilvánosságról (honlap).

Kivételes 1.: Egyszerűsített eljárás R. 32.§ /4/ és /5/ bek.

R. 41.§: nincs előzetes tájékoztatási szakasz.

Kivételes 2.: Tárgyalásos eljárás R. 32.§ /6/ bek.

R. 42.§ : a partneri egyeztetés után rögtön „végső szakmai véleményezés” A nemzetgazdaságilag kiemelt jelentőségű beruházásoknál!!!

Egyéb sajátos jogintézmények - ÚJ elemek (eljáró: polgármester – de ezekben nincs társadalmi részvétel, legfeljebb kezdeményezhetők lehetünk).

- **Településképi véleményezési eljárás**
(építési engedélyköteles tevékenységeknél)
- **Településképi bejelentési eljárás**
(nem engedélyköteles, de kontrollt igénylő tevékenységeknél)
- **Településképi kötelezés**
(pl. reklám, cégéreltávolítás - hivatalból vagy kérelemre)

III. 2/2005.(I.11.) Kormányrendelet az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról

Mik tartoznak a hatálya alá? Lásd: **Kvtv. 43 és 44 §-ok**

Pontosabban:

1. Konkrét tervek az *1.sz. mellékletben* nevesítve (köztük a hulladékgazdálkodási tervek).
2. A környezeti hatásvizsgálattal összefüggésbe hozható tervek (de küszöbértéktől függetlenül), illetve ha a Natura2000 területekre jelentős káros hatással lehet.
3. A várható környezeti hatás miatt eseti megítélésű (pl. a település egy részére készülő szabályozási terv, jövőbeni hatósági engedélyezés számára keretet szabó tervek).

A R. hatálya alá tartozásról **a kidolgozó szerv dönt** (szempontok a 4. és 5. §-ban).
Az érintett nyilvánosság tág meghatározása (2.§ /1/ bek.).

A stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) folyamata:

A kv-i vizsgálat szakaszai

A nyilvánosság szerepe, lehetséges részvétel

A környezeti értékelés tartalmának meghatározása

A tartalom és tematika, valamint a nyilvánosság részvételének meghatározása, köre a kv-i szakmai szervek közreműködésével.

A tematika, ütemezés nyilvánosságra hozása. Ismertté válik az érintett nyilvánosság lehetséges részvétel módja is.

A környezeti értékelés elkészítése, véleményezése

SKV tartalma a 4.sz.melléklet szerint.
Kidolgozásához felhasználható

Az értékelés és a tervezet nyilvánosságra hozása (honlapon + napilapban). A 30 minden napon belül beérkezett véleményeket a kidolgozó „megfelelően” figyelembe veszi.

rendelkezésre álló kv-i információ.

A terv, program elfogadása

A kidolgozott tervet, programot a kv-i értékeléssel együtt kell elfogadásra beterjeszteni (a vélemények összegzésével együtt).

Elfogadáskor a kv-i értékelést, valamint a véleményeket figyelembe kell venni.

Tájékoztatás a döntésről

Az elfogadó szerv összefoglalót készít a terv szakmai lényegéről, az elfogadott változat okáról, a kv-i értékelésről, a vélemények figyelembevételéről.

Az elfogadó közig., szerv biztosítja a terv dokumentumaihoz való hozzáférést. Az összefoglalót nyilvánosságra hozza.

Monitorozás

Szemponjtait, módját a döntés tartalmazza. A monitorozás eredményei nyilvánosak.

A tervben szereplő információk **KÖZÉRDEKŰ ADATOK-nak** minősülnek (2.§ /2/ bek.)